

Eigen-wijs

Een trimestriële uitgave van VONAC, het nascholings- en pedagogisch begeleidingscentrum van
VOOP – Vlaams Onderwijs OverlegPlatform.

Jaargang: 3

Nummer: 8, januari 2004

In dit nummer vind je:

Wegwijs

Voorwoord (p. 1)

(...een nieuw jaar, nietwaar...)

Wie, waar & hoe? (p.2)

(wegwijs in het VONAC landschap)

School in de kijker

“CVO – Handels- en taalleergangen – Volkshogeschool vzw”,

door Mike Vrijsen (p.3)

(Mike ging polshoogte nemen in Gent)

Januari thema's

“Het situeren van nascholing in de kwaliteitszorg van een school.”, door

Mike Vrijsen (p.5)

(Mike werd voor het schrijven van dit artikel bijgestaan door een studente Agogiek)

“Gedragsproblemen: het oplossen van conflicten.”, door Christiane

Samaey (p.11)

(zoals in de vorige nieuwsbrief aangekondigd: het vervolg over dit thema)

Prikbord

Onder deze rubriek kan eenieder die zich geroepen voelt zijn
opmerkingen, vragen, suggesties en dergelijke kwijt. (p.13)

Agenda

Wat voor interessants is er te doen? (p.18)

(het nascholingsseizoen is volop aan de gang)



Wegwijs

Voorwoord:

Bij de start van een nieuw jaar horen nieuwjaarswensen. Ook wij zetten graag deze traditie voort, zonder evenwel te vervallen in inhoudsloze beleefsvormen! Ook al denken wij eerder in schooljaren dan in kalenderjaren, toch wenst het VONAC team jullie van harte al wat de mensen in een school tijdens een nieuw jaar kunnen verlangen!

Veel leesplezier met onze achtste nieuwsbrief!

Gelukkig nieuwjaar!

Colofon:

✉ Verantwoordelijke uitgever voor deze nieuwsbrief is Linda Van Looy, Middelveld 5, 1860 Meise.

📄 Eindredactrice is Katty Elias – k Elias@vub.ac.be of telefoonnummer 02/629 21 51.

👉 Eigen-Wijs verschijnt trimestrieel, met een oplage van 92 exemplaren.

Wie, waar & hoe:

- ☑ *Linda Van Looy* (lvlooy@vub.ac.be) , tel: 02/629 21 51 - voorzitter
- ☑ *Jeanine Billens* (jbillens@vub.ac.be) , tel: 02/629 24 51 - ondervoorzitter
- ☑ *Simone Weise* (simone.depondt@belgacom.net) - penningmeester
- ☑ *Katty Elias* (keliias@vub.ac.be) , tel: 02/629 21 51- secretaris - coördinator nascholings- en pedagogische begeleidingsdienst
- ☑ *Mike Vrijsen* (mvrijsen@vub.ac.be) , tel: 02/629 24 09 - pedagogisch adviseur secundair en volwassenenonderwijs
- ☑ *Christiane Samaey* (csamaey@vub.ac.be) , tel: 02/629 12 20 - pedagogisch adviseur kleuter- en lager onderwijs

📍 Wij zijn gevestigd op het volgende adres:

VONAC
P/a VUB-IDLO – lokaal 3B202
Pleinlaan 2
1050 Brussel

☎ Ons algemeen telefoonnummer is: 02/629 21 51

📠 Faxen kan ook altijd op het volgende faxnummer: 02/629 36 36

Vragen? Opmerkingen? Geef ons gerust een seintje!



School in de kijker

CVO - Handels- en taalleergangen - Volkshogeschool vzw''

Mike Vrijsen
pedagogisch adviseur

Het CVO Volkshogeschool Gent heeft onder leiding van Mevr. Marijke De Wilde sedert schooljaar 2000-2001 een uitgesproken ontplooiing meegemaakt. Het aanbod werd aanzienlijk uitgebreid alsook de lesmomenten. Personen geïnteresseerd in Talen en Informatica kunnen er zowel overdag als 's avonds terecht voor een cursus naar keuze:

- Talen: (Duits, Engels, Frans) (Russisch, Spaans, Italiaans) (Nederland 2^{de} taal)
- Informatica: Informatica toepassingen (PC-initiatie); Word (beginners en gevorderden); Excel (beginners en gevorderden); Internet en webdesign)

In nauwe samenwerking met het 'Huis van het Nederlands' worden aan nieuwkomers een uitgebreide NT-2 pakketten aangeboden:

* Beginners:

- praktisch niveau: 2 niveaus: 6 uur per week;
- intensieve cursus: niveau 1 + 2: 12 uur per week.

* Gevorderden:

- praktische kennis : 4 niveaus van 6 uur per week;
- intensieve cursus: niveau 3 + 4: 12 uur per week;
- gevorderde kennis: 1 niveau: 2x3uur per week.

Door het harde werk van de directie en haar dynamisch lerarenkorps werd aan het centrum verder getimmerd. Verschillende leergangen werden verder uitgebouwd of waren aan uitbouw toe: Duits (PK), Spaans (dagaanbod), Italiaans (PK), Russisch (PK) en nieuwe richtingen als Pools en Portugees.

De cijfers liegen er niet om:

jaar	uren ¹	personeel	Aanbod / uitbreiding / nieuw / afgelasting
2000-2001	13940	28	Aanbod: NT2 (RG1-2); Frans & Engels (RG1-2); Duits (RG1); Italiaans (RG1); Russisch (RG1); Spaans (RG1); Informatica TS03 (1-jarige opleiding).
2001-2002	15820	38	Uitbreiding: NT2; Russisch (RG2), Italiaans (RG2); dag- en zaterdagaanbod talen.
2002-2003	18940	51	Uitbreiding: NT2; Duits (RG2); Italiaans (RG2); Russisch (RG2); dagklassen Spaans en Informaticatoepassingen. Nieuw: Pools; Portugees (RG1).
2003-2004	19400	40	Uitbreiding: NT2. Afgelasting: parallel klassen talen (dag en zaterdag); 660 lestijden informatica; RG2 van de kleine talen; RG1 van de nieuwe talen.

Maar het kan verkeren!

Door een technisch amendement bij het onderwijsdecreet XIV werd beslist dat de uren die worden gegenereerd door de cursisten Nederlands tweede taal ook daadwerkelijk voor deze taallessen moeten worden gebruikt. Normaal kan een centrum vrij bepalen wat met de uren die gegenereerd worden, tijdens een bepaalde periode, gebeurt.

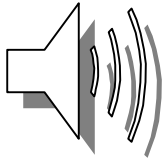
De gevolgen laten zich raden:

3500 uren kunnen niet meer worden ingericht. Verschillende cursussen die aan uitbouw toe waren worden gehalveerd of afgelast; de werkgelegenheid wordt beperkt. De uitbouw van het centrum situeert zich voortaan in de richting NT2. De leerkrachten leveren grote inspanningen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en stellen de expertise die ze in de loop van de jaren hebben opgebouwd ten dienste van de anderstalige nieuwkomers. Om de integratie in het maatschappelijk gebeuren te bevorderen worden stagiaires, logopedisten en orthopedagogen ingezet. Deze aanpak kadert in de missie van de Volkshogeschool vzw, die zich sedert haar stichting in 1925 voorhoudt de kansarmen op aanschouwelijke wijze onderwijs en maatschappelijke ondersteuning te verstrekken.

De gebouwen waar het CVO Volkshogeschool Gent gehuisvest zijn worden van de stad Gent gehuurd. Hoewel er op dit moment nog geen duidelijkheid bestaat over de toekomstige locatie van de school, heeft het centrum er alle vertrouwen in dat de overheid de maatschappelijke waarde van het pedagogische werk dat er verricht wordt erkent en ook in die zin een oplossing zal voorstellen. In elk geval blijven directie en medewerkers bereid om in een veranderde context even degelijk werk te leveren.

CVO Volkshogeschool vzw
volkshogescholl@pi.be
Bargiekaai 1 9000 Gent
09/2256805

¹ Vermelde uren zijn enkel ingerichte uren en niet het toegewezen pakket.



Januari thema's

Het situeren van nascholing in de kwaliteitszorg van een school.

Mike Vrijsen
Pedagogisch adviseur

L. Van Steenbrugge
Studente Agogiek VUB

*“Mijnheer, wij organiseren op vrijdag ... een nascholing op onze school?”
Wij gaan voor onze pedagogische studiedag verschillende parallelle sessies organiseren.” “Zou u willen instaan voor een nascholing betreffende sociale vaardigheden?” “Wij hebben verschillende leerkrachten die niet goed kunnen omgaan met kritiek o.a. van ouders en leerlingen die alsmaar mondiger worden.”*

Op de dag van de nascholing lopen een vijftiental leerkrachten de klas binnen. Onmiddellijk protest: *“Waarom moeten wij deze nascholing volgen?” “Scheelt er iets aan onze sociale vaardigheden?” “De directeur vindt zeker dat wij niet met kritiek kunnen omgaan naar aanleiding van protest tijdens enkele klassenraden.”*

Het rendement van de nascholing is al bepaald voordat ze van start gaan.

Inleiding

In ons allereerste nummer van de (toen nog) VONAC nieuwsbrief (september 2001) werd een algemeen concept beschreven betreffende de optimalisering van de onderwijskwaliteit d.m.v. systeembegeleiding.² In het bewuste artikel werd gesteld dat wil nascholing doeltreffend zijn en effecten sorteren op het werkveld, dan moet deze ingebed worden in een uitgekiend systeembegeleidingsplan en niet lukraak worden georganiseerd. Een ‘ad hoc’ mentaliteit betreffende het organiseren van nascholing, zoals in het bovenstaande vignet wordt beschreven, staat gelijk aan het niet optimaal aanwenden van overheidsmiddelen.

² Vrijsen, M., (2001) Voorstel betreffende de begeleidingsmethodiek. Optimalisering van de onderwijskwaliteit d.m.v. systeembegeleiding., Vrijsen, M., *Vonac Nieuwsbrief*, jg 1, nr.1.

Alhoewel de overheid 'nascholing' beschouwt als een belangrijke hefboom om onderwijskwaliteit na te streven zijn de evaluaties betreffende de implementatie van de nascholing in het werkveld niet erg bevredigend. Uit onderzoek naar 'policy implementation'³ blijkt dat wanneer er op beleidsniveau beslissingen worden genomen op het vlak van nascholing, het onwaarschijnlijk is dat op mesoniveau deze beslissingen zullen worden geïmplementeerd. Maar zelfs wanneer op het mesoniveau ruimte wordt gemaakt voor nascholing is het verre van gegarandeerd dat effecten in de school en in de klas kunnen worden vastgesteld.

In dit artikel willen wij een cyclisch nascholingsmodel⁴ bespreken waarbij verschillende stappen worden aangegeven om een efficiënte en effectvolle nascholing op touw te zetten. Dit model zou scholen in staat moeten stellen om op een planmatige wijze te werken aan hun nascholingsbeleid als onderdeel van het globale schoolwerkplan.

De verschillende stappen van het cyclisch nascholingsmodel (fig. 1) zijn:

1. de analyse van de nascholingsbehoeften,
2. de ontwikkeling van de nascholingsactiviteiten,
3. de uitvoering van de nascholingsactiviteiten,
4. de implementatie en ondersteuning van de vertaalslag naar de klaspraktijk, en
5. de evaluatie van de nascholing en vaststellen van nieuwe behoefte.

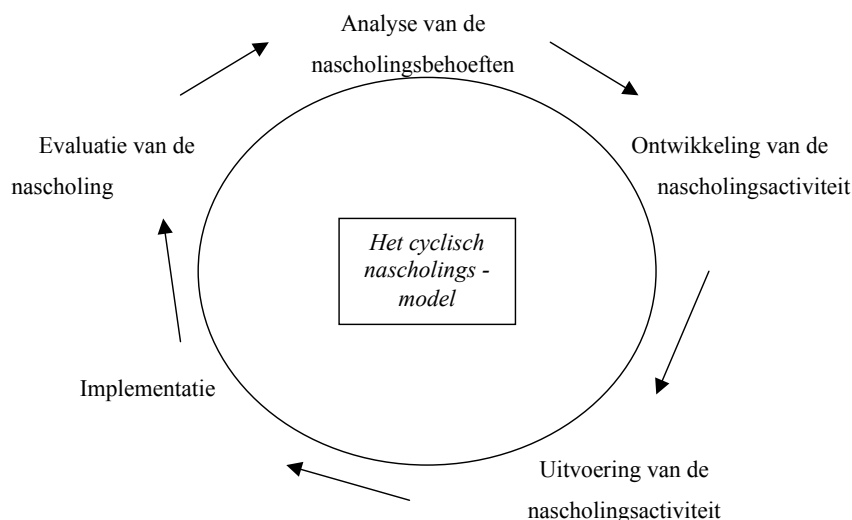


Fig.1: De stappen van het cyclisch nascholingsmodel

³ Vandenberghe, R., Van de Velde, J. & Maes, F. (2000). *Nascholing in Basis – en secundair onderwijs: Follow – up onderzoek en ontwikkelen van Instrument Secundair Onderwijs*. Leuven: KUL, Centrum voor onderwijsbeleid en – vernieuwing; Glass, G. (Ed.). (1999). Solving the policy implementation problem: The case of Arizona charter schools. *Educational Policy Analysis archives*, 7(6), 1 – 17.

⁴ Linthout, L., Van Puyenbroeck, L. & Jacobs, D. (2001). *Beleidsmatig werken aan professionaliteit*. Leuven: Garant ; Vermaas, J. & Van Der Pluijm, J. (2000). Persoonlijke - en schoolontwikkeling: Nascholingsbeleid met behulp van het cyclisch model. *Didactief & school*, (1 –2), 31 –33.

Uitwerking van de verschillende stappen:

1. De analyse van nascholingsbehoeften

Het opzetten van een efficiënt nascholingsplan vereist een goede kennis van de nascholingsbehoeften én de reeds aanwezige kennis en vaardigheden binnen de school. Hoe grondiger deze analyse, hoe doelgerichter het nascholingsbeleid kan worden opgezet. Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen nascholingsbehoeften op meso- en nascholingsbehoeften op het microniveau van de school.

1.1. Het mesoniveau

Op basis van een sterkte-zwakte-analyse brengt het directieteam de nascholingsbehoeften m.b.t. de schoolontwikkeling en het personeelsbeleid in kaart. Dit kan aan de hand van volgende vragen:

- Welke kwaliteitseisen worden er aan de school gesteld?
- Aan welke eisen wordt in voldoende mate voldaan en hoe komt dat?
- Aan welke kwaliteitseisen moet worden gewerkt?
- ...
-

Deze analyse kan plaatsgrijpen naar aanleiding van bijvoorbeeld nieuwe taken op de school, een inspectieverslag, de evaluatie van een nascholing, de invoering van een leerlingvolgsysteem, het opzetten van een gelijke kansenbeleid,

Deze eerste reeks gegevens en behoeften van de school hebben betrekking op de schoolontwikkeling en het personeelsbeleid. Nascholing wordt hierbij gehanteerd als een instrument om leerkrachten op deze veranderingen voor te bereiden.

1.2. Het microniveau

De individuele leerkracht, leerkrachten met een bijzondere opdracht (o.a. zorgleerkrachten), maar ook vakgroepen hebben behoeften m.b.t. de uitbouw van de eigen professionaliteit door een verbreding en verdieping van de professionele kennis en vaardigheden.

Voor de vaststelling van deze nascholingsbehoeften kunnen verschillende methodieken gebruikt worden: aan de hand van vragenlijsten, naar aanleiding van functioneringsgesprekken, informele gesprekken, vakwerkgroepvergadering, de doorlichting, ...

Bij een analyse kan worden overwogen om eerst de nascholingsbehoeften van de school aan te geven. Op basis hiervan kunnen individuele leerkracht en vakgroepen hun behoeften afstemmen op deze van de school, zodat de nascholingsbehoeften op meso- en microniveau binnen de school sporen. Uiteraard kan ook worden overwogen om te vertrekken van de individuele behoeften van de leerkrachten.

2. De ontwikkeling (kiezen) van nascholingsactiviteiten

Tijdens de vorige stap werden de nascholingsbehoeften op meso- en microniveau in kaart gebracht, op elkaar afgestemd en opgenomen in het schoolwerkplan. De tweede stap houdt in dat in functie van voorgaande analyse nascholingsactiviteiten worden ontwikkeld. Keuzes zullen moeten worden gemaakt betreffende de vorm van de

nascholing en de thema's die zullen worden behandeld (schoolgerichte nascholing; nascholing gevolgd door de individuele leerkracht; teamgerichte nascholing).

Het is belangrijk bij het bepalen van de vorm en de thema's, dat nascholing in een veel ruimer perspectief mag worden geplaatst en niet moet worden beperkt tot aankopen op de commerciële nascholingsmarkt. Het decreet op de nascholing geeft aan dat 'nascholing ruim mag worden geïnterpreteerd'. Zo kan bijvoorbeeld een evaluatiegesprek, collegiale deskundigheidsbevordering, het bestuderen van nieuwe handboeken of lesmateriaal aanzien worden als nascholing en kan deze nascholing als evenwaardig worden beschouwd aan de gekochte nascholing.⁵

Eenmaal de keuze van het thema gemaakt en de vorm bepaald zal de school op zoek moeten gaan naar de persoon of het centrum die de nascholing zal verzorgen. Hierbij is het handig om zicht te hebben op factoren die bijdragen tot een efficiënte nascholing.

De nascholingsmarkt is overladen met een gigantisch aanbod en dit bemoeilijkt de keuze van de scholen. De meeste nascholingscentra hebben een site op het internet waarop het nascholingsaanbod wordt weergegeven.

Bij het contacteren en de keuze van een nascholer (nascholingscentrum) kan het handig zijn om zicht te hebben op welke vaardigheden men bij een professionele nascholer beroep zou mogen doen.

Leerkrachten verwachten niet enkel een praktijkgerichte aanpak van de nascholer, maar zoeken ook naar een zekere mate van erkenning van hun (leer-)behoeften en bepaalde ideeën (preconcepten). Het is dan van belang dat de nascholer systematisch reflecteert over de eigen didactiek en het eigen gedrag ten opzichte van de leerkrachten.

3. De uitvoering van de nascholingsactiviteiten: contractering en toepassingsmodel

Tijdens het voorbereidend gesprek is er overleg tussen de school en de nascholer en wordt het cursusverloop bepaald. De nascholer peilt naar de voorkennis van de leerkrachten, de motivatie, de doelstellingen en de verwachtingen. De nascholer zal ook duidelijk zijn omtrent de inhoud van de nascholing, de effecten en de ondersteuning bij de implementatie. Dit intakegesprek is aldus van belang om eventueel valse verwachtingen langs beide kanten uit de weg te ruimen.

Na het intakegesprek en het afstemmen van de behoeften en verwachtingen van de school en nascholer op elkaar kan een contract tussen de school en de nascholingsinstelling worden opgesteld. In dat contract worden de behoeften en noden, de verwachtingen, de rechten en de plichten van de beide partijen alsook de doelstellingen vastgelegd. Ook een aantal evaluatiemomenten en een tijds- en werkschema worden opgenomen.⁶

Door het gebruik van het 'sandwichmodel' wordt het praktische gedeelte van de nascholingscursus doorgetrokken naar de praktijk. Na de uitvoering van deze oefensessies in de praktijk kan de leerkracht verslag uitbrengen aan collega's. De

⁵ Linthout, L., Van Puyenbroeck, L. & Jacobs, D. (2001). *Beleidsmatig werken aan professionaliteit*. Leuven: Garant. p.104.

⁶ Peeters, K., & Van De Branden, K. (1992). *Na scholing, nascholing!: naar een professionalisering van de nascholing voor leraren*. Leuven-Apeldoorn: Garant.

nascholer kan indien nodig bijsturen. De toepassing van dit model vereist een coördinatie tussen de begeleiding op school en de nascholer.

4. Implementatie en ondersteuning

Vaak wordt er na afloop van een nascholingscursus geklaagd over de inhoud: *'het was veel te theoretisch'*, of *'wat we nu geleerd hebben kunnen we toch niet zo goed toepassen in de praktijk'*. Deze opmerkingen verwijzen naar een tekortkoming bij de nascholer en is een knelpunt bij de implementatie. Deze gaat te veel op een standaard manier om met nascholing waarbij er dan ook nog eens veelal éénrichtingsverkeer wordt toegepast van de nascholer naar de leerkracht.

Om de implementatie te bevorderen is het in eerste instantie opportuun dat de relevantie voor het volgen van de nascholing wordt nagegaan. Is het voor een bepaald probleem nodig om nascholing te volgen of niet? Problemen worden soms te snel vertaald naar opleidingsproblemen. Nascholing wordt dan gezien als dé oplossing. Ten tweede is het van belang dat de school er voor zorgt dat de doelstellingen van de nascholing duidelijk zijn voor de leerkrachten. Verder moet er ook rekening mee gehouden worden dat de leerkrachten bepaalde (pre)concepten hebben over het onderwijs. Het is dan van belang dat de school nagaat of de nascholer deze in acht neemt.

Dikwijls staat de leerkracht er alleen voor om het geleerde na de nascholing toe te passen in de praktijk. Collega's, directie en anderen hebben vaak geen zicht op de situatie en de leerresultaten. Dit vormt een knelpunt bij de implementatie, want op dit punt heeft de leerkracht juist behoefte aan ondersteuning, maar deze is er maar sporadisch. Vele leerkrachten die na een nascholing terug keren naar de school, stuiten daar op een muur van onverschilligheid, onwetend scepticisme of onwrikbaar conservatisme. Problemen rond de implementatie op het niveau van de school zijn vaak terug te brengen tot een gebrekkige ondersteuning.

Belangrijk is dat er een ondersteunende en stimulerende omgeving gecreëerd wordt die er op toeziet dat het geleerde tijdens de nascholing nadien kan worden toegepast in de praktijk. Organisatorische inbedding, ondersteuning en betrokkenheid van de school hebben een positieve invloed op de implementatie.

5. Evaluatie van de nascholing

Bij het volgen van nascholing is het van belang dat er bepaalde vooropgestelde doelen worden nagestreefd. Een evaluatie stelt de school in staat na te gaan of deze beoogde doelstellingen bereikt zijn. Evaluatie van nascholing geeft de school inzicht in de verschillende fasen van het cyclisch nascholingsmodel.

Wanneer de vooropgestelde doelen niet bereikt zijn, kan de school elke stap in het cyclisch nascholingsmodel onderzoeken op eventuele tekortkomingen en het nascholingsplan kan achteraf worden bijgesteld. Hierbij komt de school terug bij de eerste stap van het cyclisch nascholingsmodel.

De evaluatie van de nascholing is zowel van belang voor de leerkrachten en de school als voor de nascholer zelf. Met een evaluatie kunnen maatregelen genomen worden om teleurstellende ervaringen in het cyclisch model te voorkomen of kunnen goed beoordeelde nascholingen gecontinueerd worden. Deze evaluatie gebeurt voornamelijk door individuele gesprekken tussen leerkrachten en directie, informele gesprekken en vergaderingen.

Slot

Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat kwaliteitsbevordering van een school via nascholing een planmatige aanpak vereist. Aan de hand van de geraadpleegde literatuur hebben wij gepoogd om hiervoor een concreet stappenplan in het daglicht te stellen. Zo'n plan biedt een globaal overzicht en kan een eerste houvast betekenen om nascholing op een verantwoorde wijze te organiseren.

Gedragsproblemen: het oplossen van conflicten.

Christiane Samaey
Pedagogisch adviseur

In vorige Eigen-Wijs bespraken we conflicten en meer precies onaanvaardbare gedragingen. Wanneer beide partijen hun gedrag niet wilden veranderen, ontstond er een gezamenlijk probleem m.n. een conflict.

Vele conflicten worden opgelost op een manier waarbij slechts één van beide partijen bevredigd is. Er bestaan echter wel oplossingen waar beide partijen baat bij hebben.

Een nog steeds veel gehanteerd model bij het oplossen van conflicten is het Gordon model. In dit model bestaat er geen winnaar noch een verliezer. Men kan het als de “geen-verlies methode” definiëren.

Gordon beschrijft een conflict als volgt: *“Op het gebied van menselijke relaties betekent conflict de strijd of botsing die tussen twee (of meer) mensen ontstaat als hun gedragingen indruisen tegen het voldoen aan de behoeften van de ander of als hun waardeoordelen niet met elkaar overeenstemmen”*. Hieruit leidt men af dat er waardeconflicten en behoefteconflicten bestaan.

Waardeconflicten zijn gemakkelijk herkenbaar. Het gaat hier om een botsing van normen en waarden. Doch deze normen en waarden zijn persoonsgebonden.

“Jan vloekt regelmatig in de klas”. Dit botst met je morele opvattingen. Je denkt: *“dit mag niet”, “dit gaat te ver”, “dit kan ik niet toestaan”*.

Behoeftconflicten zijn conflicten die ontstaan wanneer het gedrag van de leerling merkbaar en concreet in strijd is met de behoeften en verlangens van de leerkracht.

“Elke dag vertel ik mijn kleuters hoe fijn ik het vind (ik-boodschap) dat ze allen meehelpen met opruimen. Toch draait het er altijd op uit dat ik het snel zelf doe. Nettegenstaande de ik-boodschap loopt het altijd op hetzelfde uit.”

Vele conflicten bestaan zowel uit een waardecomponent als uit een behoeftecomponent. Een voorbeeld: *Piet krijgt voortdurend als iets niet gaat en verstoort hierdoor de les*. Leg je het accent op het krijsen, dan gaat het voornamelijk om een waardeconflict. Leg je daarentegen het accent op het verstoren van de les, dan wordt het een behoefteconflict.

In dit artikel leggen we het accent op behoefteconflicten, gezien waardeconflicten sterk persoonsgebonden zijn.

In de “geen-verlies methode” wordt de behoefteconflictsituatie zodanig aangepast, dat beide partijen in het conflict samen naar een oplossing zoeken die voor beide partijen aanvaardbaar is. Er ontstaat een interactie tussen beide partijen (Lk , Ll). Leerkracht en leerling staan hier op gelijke voet en zoeken een adequate oplossing die aan beide

behoefden voldoet. Zo ontstaat er een tweerichtingsverkeer van wederzijds respect dat opbouwend werkt.

Schematisch wordt de methode van Gordon als volgt weergegeven:



Deze vorm van probleemoplossing doorloopt verschillende stadia of fasen. Het gaat hier om een proces dat algemeen veel tijd vraagt.

Het probleemoplossingproces kan je stapsgewijs volgen:

- Fase 1: "Bestaat er een conflict?" "Welke soort van conflict?" "Welke zijn de behoeften van beide partijen?"
- Fase 2: verzamel beiden zoveel mogelijk oplossingen die het conflict kunnen oplossen.
- Fase 3: evalueer de gevonden oplossingen.
- Fase 4: kies de oplossingen uit die voor beiden aanvaardbaar zijn.
- Fase 5: maak concrete afspraken hieromtrent (wie doet wat?)
- Fase 6: werkt de gevonden oplossing na enige tijd niet, dan moet je nogmaals over het probleem praten.

Niet alle conflicten vragen om de hele procedure te volgen. Dit hangt af van de ernst van het conflict. Tijdsgebrek kan hier ook bepalend zijn. Maak dan toch voldoende tijd om tenminste één fase van het proces af te maken, zodanig dat je er nadien kan op terug komen om het proces verder te doorlopen.

Tenslotte, wanneer toch niet alles verloopt zoals verwacht, ligt dit meestal aan de genomen beslissingen en niet aan de leerling. De leerling wordt hier gevraagd om eigen verantwoordelijkheid te dragen, hetgeen deze misschien niet gewoon is, omdat de leerkracht tot nu toe alles zelf regelde bij conflictsituaties.



Prikbord

Deze rubriek staat open voor eenieder die zich geroepen voelt iets te vragen, te suggereren, op te merken, te informeren...

Signaallijst voor kleuters

In praktijk blijkt dat dit observatie-instrument veeleer gebruikt wordt als kleutervolgsysteem in plaats van als een instrument om eventuele probleemkleuters te kunnen detecteren.

In de Wetenschappelijke Raad van de Stichting Integratie Gehandicapten (SIG) werd ondertussen de aanzet gegeven tot onderzoek naar de normering, validiteit en betrouwbaarheid van de Signaallijst voor Kleuters met als doel de oorspronkelijke lijst te herwerken tot een degelijk wetenschappelijk onderbouwd kleutervolgsysteem.

De genormeerde versie van de Signaallijst voor Kleuters zal dit voorjaar worden uitgebracht. We houden jullie op de hoogte over deze nieuwe editie.

🔔 Voor meer informatie kan je ook onze allereerste nieuwsbrief – jrg. 1, nr. 1 consulteren, waarin Christiane Samaey een artikel schreef over de signaallijst voor kleuters óf je kan Christiane zelf contacteren op het nummer 02/629 12 20 of via de mail csamaey@vub.ac.be.

GOK, en de leerlingen winnen

Op 15 mei 2003 organiseerde de Vlor een studiedag voor de opleiders van onderwijzers en leraren. Het is belangrijk dat leerkrachten al tijdens hun opleiding de vaardigheden verwerven om alle leerlingen gelijke onderwijskansen te geven. De aanpak van directeurs en leerkrachten bepaalt immers het succes van het gelijke-onderwijskansenbeleid. De studiedag vertaalde de resultaten van een jaar samenwerken aan de uitvoering van het GOK-beleid naar zulke vaardigheden voor toekomstige leerkrachten.

Het verslagboek bevat de neerslag van 19 workshops over de verschillende thema's van het GOK-beleid. Elke workshop startte met een inleiding die het thema situeerde in het geheel van het GOK-beleid, waarna leraren, directies docenten of beleidsmedewerkers het thema met praktijkvoorbeelden illustreerden. Een "vertaling" naar de specifieke context van de lerarenopleiding sloot elke workshop af.

Thema's die aan bod komen voor basis- en/of secundair onderwijs zijn: anderstalige nieuwkomers, doorstroming en oriëntering, intercultureel onderwijs, leerlingenparticipatie, preventie en remediëring van gedragsproblemen of leerachterstanden, taalvaardigheidsonderwijs, participatie van ouders, enz.

Vlor, Verslagboek GOK, en de leerlingen winnen. Gelijke onderwijskansen en de lerarenopleiding, Brussel, 2003, 236p.

📖 Prijs van het boek bedraagt 10 Euro. Je kan het online bestellen op www.vlor.be - kies Publicaties, dan "Gelijke kansen". Het kan ook per fax (02/29 81 18) of telefonisch bij Mireille Pauwels (02/227 13 44).

De kloof voorbij

In *De kloof voorbij* presenteert Geert Kelchtermans van de K.U.Leuven de resultaten van zijn onderzoeksopdracht naar de afstemming tussen theorie en praktijk in de lerarenopleiding.

(Aspirant-) leraren blijken theorie en praktijk vaak te beschouwen als twee aparte werelden. Het rapport stapt over de klassieke technische discussies in verband met die kloof en richt zich in de eerste plaats op het denkproces waarmee leerkrachten inzichten en praktijkervaring kunnen laten versmelten. Het creëert zo een referentiekader dat de professionele identiteit en ontwikkeling van de leerkracht op de voorgrond brengt. Een voortdurende cyclus van brede en diepe reflectie is daarbij het sleutelbegrip. Het is een concept dat relevant is voor alle leerkrachten, niet enkel zij die nog in opleiding zijn.

De centrale vraag die *De kloof voorbij* probeert te beantwoorden is hoe men het leerproces van de leerkracht kan ondersteunen zodat de integratie van theorie en praktijkervaring optimaal verloopt en de volheid van de professionele identiteit van de leraar de aandacht krijgt die ze verdient. Vaak blijven didactische discussies over theorie en praktijk beperkt tot hoe en wanneer je de juiste middelen efficiënt inzet om een doel te bereiken. Maar dan gaat men voorbij aan morele, emotionele en politieke dimensies die bij het leraarschap horen. In het laatste hoofdstuk draagt de auteur een reeks "bouwstenen" en "dragende constructies" aan om de theorie-praktijk-kloof te overbruggen.

De kloof voorbij is geen boek met kant-en-klare technische oplossingen, maar biedt een denkkader dat verduidelijkt hoe leerkrachten beter kunnen leren inspelen op wat in de klas gebeurt en waarmee men de opleidingsprogramma's van de lerarenopleiding kan herbekijken.

Geert Kelchtermans, De kloof voorbij, Vlor, Brussel, 2003, 60p.

📖 Je kan het boek aanschaffen voor de prijs van 6 Euro. Je kan het online bestellen op www.vlor.be - kies Publicaties, dan "Gelijke kansen". Het kan ook per fax (02/29 81 18) of telefonisch bij Mireille Pauwels (02/227 13 44).

Koningin Paolaprijs voor het Onderwijs


Zoals je reeds in een vorige Eigen-Wijs ⁷ kon lezen heeft de Koningin Paolaprijs voor het Onderwijs als doel enkele prijzenswaardige verwezenlijkingen uit de onderwijswereld van ons land beter bekend te maken en te belonen.

In het schooljaar 2003-2004 zal de prijs in de Vlaamse en Franse gemeenschap worden toegekend aan de leerkrachten van het secundair onderwijs. De kandidaturen kunnen uitgaan van een individuele leerkracht of van een groep leerkrachten die samen een initiatief verwezenlijken dat voldoet aan de criteria van de prijs.

Het binnensturen van de kandidaturen gebeurt tussen half november en eind januari van het volgende schooljaar. De prijsuitreiking heeft plaats in mei, of ten laatste begin juni.

Afgelopen schooljaar 2002-2003 werd de prijs toegekend aan leerkrachten van het kleuter- en lager onderwijs. De laureaten voor de Vlaamse Gemeenschap zijn geworden:

- Eerste laureaat: Karel Scherpereel, leerkracht aan de Gesubsidieerde Vrije Basisschool "De Zonnetuin" te Sint-Kruis, Brugge: *"Er zit een schat verborgen in jezelf"*. Het project handelt over waarden. Waarden zijn vage begrippen voor kinderen. Als je er gewoon wat over vertelt, blijven het loze woorden die een week later al verdwenen zijn in de vergeethoeken van het geheugen. Als je dus waarden wil overbrengen, doe je best een beroep op de verbeelding, de creativiteit en alle zintuigen van de leerlingen. Vanuit dat basisinzicht tekende Karel Scherpereel, gesteund door de leraarsploeg van de Zonnetuin een project uit dat de hele school zou mobiliseren.
- Tweede laureaat: Greta Swinnen en Anne-Marie Wijnants, leerkrachten aan de Gemeentelijke Kleuterschool "De Kleine Picasso" in Halle-Booienhoven: *"Met kleuters naar de bibliotheek"*. Via de bibliotheekwerking, die gebaseerd is op een studiemethode voor kinderen uit de lagere school, worden een aantal vaardigheden aangebracht bij kleuters.
- Derde laureaat: Nancy D'haenen, leerkracht aan de Gemeentelijke Basisschool in Oostduinkerke en een team van 2 leerkrachten van de Gemeentelijke basisschool "De Kadeekes" in Koekelberg vertegenwoordigd door Ann Van Belle: *"Multicultureel gekleurd project waarin maatschappelijke waarden, talen, verdraagzaamheid en persoonlijkheidsvorming centraal staan."*. Dit project kende een eenvoudige start: twee Belgische klassen met verschillende culturen die naar elkaar schrijven. Al gauw merkten de leerkrachten dat de interesse voor de pennenvriendjes alsmaar groter werd. Door de jaren heen werd er naar oplossingen gezocht om tegemoet te komen aan de vragen van de leerlingen. Het "eenvoudig" schrijven naar elkaar is na 4 jaar geëvolueerd tot een ruim project.

 Meer informatie? Stichting Koningin Paola, Slegerslaan 356 bus 17 - 1200 Brussel (tel: 02/762 92 51 - fax: 02/772 96 77 - E-mail: sk-fr.paola@skynet.be)


⁷ Eigen-Wijs jrg. 2, nr.6, blz. 10.

GOK-zelfevaluatie

In het tweede trimester van het tweede schooljaar van de GOK-cyclus moeten scholen een zelfevaluatie van hun GOK-aanpak houden. Om de scholen daarbij te ondersteunen, organiseerde de Vlor in de herfst een reeks studiedagen in de provinciehoofdsteden. Aan de tien studiedagen voor het basisonderwijs en de vijf voor het secundair namen in totaal bijna 2300 mensen deel. Zij ontvingen allemaal de tekst "*Aanzetten voor zelfevaluatie binnen GOK*". Pedagogische begeleiders, medewerkers van de Vlor, van de Steunpunten NT2 en Intercultureel Onderwijs, van het Expertisescentrum ErvaringsGericht Onderwijs en externe deskundigen hebben die tekst samen opgesteld om de scholen alvast inspiratie te geven voor een schooleigen zelfevaluatie.

Uit de reacties tijdens de studiedag bleek dat veel scholen onzeker zijn over die zelfevaluatie en zich zorgen maken over de houding van de inspectie. Dat scholen bij hun eerste zelfevaluatie nog geen duidelijke effecten kunnen meten, hoeft echter zeker niet onrustwekkend te zijn. De GOK-zelfevaluatie is een formele halte in het permanente zelfevaluatieproces, waarin de school terugblijkt op de beginsituatie die ze vorig jaar heeft vastgelegd.

Aanzetten voor zelfevaluatie binnen GOK is ook besproken op het Overlegplatform inspectie-begeleiding van de Vlor. De inspectie sloot zich toen aan bij de inhoud. De bezorgdheid van de scholen vormt de aanleiding om in het overlegplatform een bespreking te plannen over de GOK-controle van de inspectie volgend schooljaar. De tekst kan men bestellen of downloaden van de Vlor-site - www.vlor.be.

 uit: "In Beraad" de driemaandelijks nieuwsbrief van de Vlor, jaargang 12, nr.4.

Rondetafel "beter omgaan met verdriet en angst bij kinderen"

Minister Vanderpoorten organiseerde op 24 oktober 2003 een rondetafel "*beter omgaan met verdriet en angst bij kinderen*". De doelstelling was te exploreren hoe een expertgroep, leraren, zorgcoördinatoren en CLB-medewerkers kan ondersteunen in het beter omgaan met verdriet en angst bij kinderen en dit naar aanleiding van het proces van Dutroux. Meer concreet wenst de minister dat de verschillende instanties goed voorbereid zijn in het omgaan met de emoties en de vragen van kinderen nu kindermishandeling meer bespreekbaar is geworden. Het is belangrijk dat kinderen open over hun gevoelens kunnen praten, dat zij deze gevoelens op de juiste manier kunnen verwoorden en dat zij het gevoel hebben dat er met respect naar hen geluisterd wordt.

De minister stelt dat dit eveneens kan worden gekaderd binnen de eindtermen en thema's zoals sociale vaardigheden, gezondheid, welbevinden en seksualiteit. Het is volgens de minister nuttig om de bestaande materialen en expertise op een systematische wijze te bundelen en dit te beschikbaar te stellen voor alle betrokkenen.

Een tweede aspect betreft de vraag hoe een school moet omgaan met het vaststellen van kindermishandeling. Onderzoek bevestigt dat de leerkracht de sleutelfiguur is bij het ontdekken van kindermishandeling. De school heeft een belangrijke signaalfunctie. De minister stelt dat op school duidelijke afspraken worden gemaakt betreffende de aanpak zodat niet op een impulsieve manier wordt gereageerd. Hierbij is het belangrijk dat de school de juiste adressen en contactpersonen kent voor hulpverlening in de eigen omgeving.

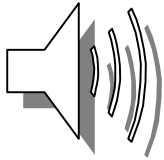
🔔 Verslag van Mike Vrijzen, die de rondetafel bijwoonde in naam van OKO.

Abonnementenservice

Iedereen waar we aan dachten heeft een exemplaar van deze nieuwsbrief in de bus gekregen. Toch zullen er geïnteresseerden tussen de mazen van het geheugen geglipt zijn. Vergeef het ons en wees niet boos; laat ons gewoon even weten wie ook nog graag een exemplaar wil ontvangen en we sturen graag dit en alle andere komende nummers op!

Contacteer Katty Elias: tel: 02/629 21 51
fax: 02/629 36 36
E-mail: keliias@vub.ac.be

Adres : VONAC
P/a VUB/IDLO, lokaal 3B202
Pleinlaan 2
1050 Brussel



Agenda⁸

De preventieadviseur in het onderwijs

Op donderdag 6 mei 2004 gaat er een infodag door over *de preventieadviseur in het onderwijs*. Nog steeds zijn veel scholen met dit onderwerp weinig of totaal niet bezig, alhoewel het voor hen een wettelijke verplichting is sinds 1 september 2002 en ook binnen de doorlichting ruime aandacht besteed wordt aan het welzijnsdossier.

- 🔔 Plaats van het gebeuren: Consciencegebouw, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, Hadewych Auditorium, Koning Albert II-laan 15 te 1210 Brussel. De prijs is momenteel nog niet gekend.
- 🔔 Inlichtingen kan je bekomen via Prebes (Koninklijke Vlaamse Vereniging voor Preventie en Bescherming), Gouverneur Roppesingel 81A te 3500 Hasselt; tel: 011/28 83 40, fax: 011/28 83 49, www.prebes.be of info@prebes.be.

CST studiedagen 2004

Op 9, 10 en 11 maart 2004 organiseert de VLOD (Vlaamse OnderwijsDagen) de CST studiedagen. Deze gaan door in Flanders Expo Gent. Per dag worden een zestal lezingen georganiseerd per doelgroep.

Op 9 maart staan deze lezingen in het teken van ICT & lerarenopleiding en secundair onderwijs. 10 maart wordt voorbehouden voor het basisonderwijs en 11 maart wenst de ICT-coördinatoren, het buitengewoon onderwijs en het volwassenenonderwijs aan te spreken.

- 🔔 Het zeer uitgebreide programma kan je consulteren op www.cst.be; je kan er tevens op inschrijven.

OVSG

OVSG organiseert voor het secundair onderwijs twee nieuwe nascholingen:

- *Poëzie maal drie*, op dinsdag 16 maart '04 (inschrijven vóór 21 februari);
- *Wegwijs in de eindtermen muzische-creatieve vorming*, op donderdag 18 maart '04 (inschrijven vóór 21 februari).

⁸ In deze rubriek is het niet onze bedoeling het totale aanbod van nascholingen, lezingen, cursussen, enz in Vlaanderen weer te geven. De selectie gebeurt volledig ad random, zonder wie of wat dan ook te willen bevoordelen of benadelen.

🔔 Meer informatie en inschrijven kan je bij AVSG vzw, Brigitte Lemmens, Ravensteingalerij 3 bus 7, 1000 Brussel; fax: 02/502 12 64, tel: 02/506 41 80.

🔔 Het volledige nascholingsaanbod vind je terug op www.ovsg.be.

Centrum Nascholing Onderwijs REN-Antwerpen

Het CNO (voorheen CBL) heeft een indrukwekkend nascholingsaanbod voor het tweede trimester. Een greep eruit:

- *Stemtechniek voor leerkrachten*, op 12 en 18 februari '04 en 4 maart '04.
- *Professionaliseren van vakgroepen*, op woensdag 3 maart '04.
- *Omgaan met agressie op school*, op dinsdag 9 maart '04 of donderdag 13 mei '04.

🔔 Deze cursussen kunnen ook op aanvraag in de school ingericht worden. Voor informatie hieromtrent neem je contact op met CNO 03/820 29 61.

🔔 Meer informatie vind je terug op www.ua.ac.be/cno of per telefoon 03/220 47 55.

